

Náttúruverndarsamtök Suðurlands

Landmótun
b.t. Margrétar Ólafsdóttur
Hamraborg 12
200 Kópavogi
netf. margret@landmotun.is

Efni: Athugasemdir Náttúruverndarsamtaka Suðurlands við drög að tillögu að matsáætlun, dags. 3. október 2019, vegna mats á umhverfisáhrifum þjónustumiðstöðvar í Landmannalaugum, sem auglýst er á vef Landmótunar og Rangárbings ytra

Náttúruverndarsamtök Suðurlands (NSS) fagna því að hin fyrirhugaða þjónustumiðstöð í Landmannalaugum skuli háð mati á umhverfisáhrifum og vona að með því takist að velja þær skynsamlegustu leiðir sem kostur er á varðandi aðstöðu fyrir ferðamenn og aðra gesti í Landmannalaugum, með virðingu fyrir náttúrunni og verndargildi svæðisins að leiðarljósi.

Á þessu stigi máls benda samtökin á nokkra þætti sem þau telja ástæðu til að skoða sérstaklega, til viðbótar við það sem þegar er tiltekið í ofanefndum drögum.

- Þeirri staðreynd að Landmannalaugar eru innan Friðlands að Fjallabaki þarf að mati NSS að gera betri skil en raunin er. Samtökunum þykja furðu sæta hve lítillega er fjallað um friðlýsinguna í drögnum, en Friðland að Fjallabaki var friðlýst með auglýsingu í Stjórnartíðindum B nr. 354 árið 1979 og hefur Umhverfisstofnun lögum samkvæmt yfirumsjón með því. Um friðlandið gilda m.a. reglur um mannvirkjagerð, efnistöku og annað jarðrask, sem í auglýsingunni eru tilteknar, og gera þarf grein fyrir í matsáætluninni. Þá þarf að gera grein fyrir réttaráhrifum friðlýsingarinnar skv. náttúruverndarlögum nr. 60/2013, sem og öðrum ákvæðum þeirra sömu laga er að svæðinu lúta.
- Ríkisstjórn Íslands samþykkti í september 2011 að bæta Torfajökulssvæðinu, sem Landmannalaugar tilheyra, á yfirlitsskrá Íslands með tilnefningu til heimsminjaskrár UNESCO í huga. Umfjöllun um það og þýðingu þess fyrir svæðið skortir í drögnum.
Sjá <https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2011/09/20/Torfajokulssvaedidverdi-tilnefnt-til-heimsminjaskrar-UNESCO/>
- Skýra þarf hvað það er nákvæmlega sem stefnan er að vernda í Landmannalaugum og veldur því að valið er að breiða hið manngerða svæði svo mikið út sem raun ber vitni. Bent er á að stór hluti þess sem er á og við núverandi skálasvæði er manngert og hefur þegar verið raskað.

Náttúruverndaramtök Suðurlands

- Úttekt á áhrifum þess að stækka hið manngerða svæði þarf að gera; huga sérstaklega að verndargildi sem og mögulegri skerðingu víðerna. Þar skal sérstaklega nefna áhrif á röskun líparítáraura Jökulgilskvíslar, sem hafa hátt verndargildi á bæði lands- og heimsvísu, sbr. skýrslu Náttúrufræðistofnunar Íslands nr. NÍ-14007. Segir þar orðrétt: *Ljósir líparítaurar Jökulgilskvíslar eru hinir mestu sinnar tegundar á landinu. Lengd þeirra er um 15 km frá Kaldaklofi að Tungnaá og breiðastir eru þeir við Sólvang, um 1400 m. Aurarnir eru einn af grunnþáttum þess landslags sem Landmannalaugar eru rómaðar fyrir.*
- Um valkosti við uppbyggingu er fjallað á bls. 15 í drögnum, og að það val hafi þegar farið fram í vinnu við sameiginlega stefnu Rangárþings ytra, Rangárþings eystra og Skaftárhrepps um skipulag ferðaþjónustu og samgöngur á Fjallabaksvæðinu. Er hér átt við hið svokallaða rammaskipulag um Suðrhálendið, sem sett var fram af þessum sveitarfélögum 2013-2014. Þar átti sameiginleg stefnumörkun sér þeirra stað, en þar sem rammaskipulag hefur ekki lögformlega stöðu sem skipulagsplagg og hefur ekki verið meðhöndlað sem slíkt, benda NSS á að staðarval til uppbyggingar í Landmannalaugum getur ekki verið útkjád. Val á milli kosta ætti þ.a.l. að fara fram nú, í mati á umhverfisáhrifum, og frá því skýrt í matsáætlun.
- Rofhættu úr Norðurbarmi og Öldunni, austan Jökulgilskvíslar, þarf að skoða, sé ætlunin að færa kvíslina frá Suðurnámnum. Bent er á að vatnagangur, t.a.m. í haustflóðum, sem og leysingum að vori, er gríðarlegur og því varhugavert að þrengja að kvíslinni. Gott dæmi um þessi flóð má sjá á myndbandi sem Katie Featherstone, skálavörður FÍ, tók nú í haust og finna má á eftirfarandi vefslóð: <https://www.facebook.com/featherytravels/videos/383207432570066/>
- Skoða þarf ofanflóðahættu úr Suðurnámi m.t.t. mannvirkjagerðar undir hlíðum hans. Starfsmenn og ferðamenn á svæðinu hafa alloft orðið varir við grjóthrun úr Námmum og líklega má telja lán að ekki hafi orðið alvarlegur skaði af.
- Úttekt þarf að gera á veðurfari á því svæði sem horft er til að færa þjónustuna á.
- Gera þarf grein fyrir fyrirkomulagi hinna umfangsmiklu efnisflutninga sem fyrirhugaðir eru og áhrifa þeirra. Þar á meðal 4-5 þúsund rúmmetra af efni í grjótvörn, úr námum í Ásahreppi, en grjótflytningur inn á friðlýst svæði sem nýtur verndar vegna jarðfræðilegrar sérstöðu hlýtur að teljast í besta falli óheppilegur.
- Gera verður stefnu um ferðamennsku á staðnum góð skil, þ.e. um fjölsóttasta ferðamannastaðinn á hálendi Íslands ræðir. Vakin er athygli á mótsögn í drögnum, en á bls. 7 segir: „*Tilgangur framkvæmdarinnar er að skapa aðstæður í Landmannalaugum sem draga úr álagi af völdum ferðamanna og bæta um leið þjónustu við ferðamenn á svæðinu.*“ . Raunin er hins vegar sú að þjónusta dregur að sér þjónustusinnaða ferðamenn, en bægir frá hinum náttúrusinnuðu. Þeir fyrrnefndu valda hins vegar meira álagi á umhverfið; eru síður meðvitaðir um virðingu fyrir náttúrunni og viðeigandi umgengni. Við gerð mats á umhverfisáhrifum fyrir þjónstumiðstöð í Landmannalaugum leggur NSS til að færustu sérfræðingar verði fengnir til að leggja fram tillögur um m.a. leiðir til stýringar ferðamanna og gera grein fyrir ákjósanlegum hámarksfjölda þeirra á hverjum tíma.

Náttúruverndarsamtök Suðurlands

Náttúruverndarsamtök Suðurlands vilja að endingu beina þeirri áskorun til Rangárbings ytra og Umhverfisstofnunar, sem umsjónarstofnunar svæðisins, að skoða betur – með opnum huga – þann möguleika að halda uppbyggingu innan þess svæðis sem þegar hefur verið raskað í Landmannalaugum. Að mati NSS er það langtum heillavænlegri kostur en að stækka hið manngerða svæði með tilheyrandi raski og bæri merki um virðingu fyrir náttúrunni og því einstaka svæði sem Torfajökulssvæðið í heild sinni er í jarðfræðilegu tilliti.

20. nóvember 2019

Náttúruverndarsamtök Suðurlands
kt. 640605-0730

netfang: natturuvernd@nss.is